

שֵׁפֶת חוֹל הַמּוֹעֵד

צִדְקָה תִּשְׁפָּר אִתְּכֶם – חול המועד ספנות

שַׁבַּת חול המועד – שַׁבַּת או חול חלילה?

ששת הימים הרצופים שבין היום הראשון של חג הסוכות ובין שמיני עצרת קרויים "חול המועד", ואם נופלת בהם שבת, היא נקראת **שַׁבַּת חול המועד**. שם זה מעורר תמיהה גדולה, הכיזד? גם "שבת קדש" וגם "חול המועד"? **שַׁבַּת חול** גם יחד? הביטוי "**חול המועד**" טעון הבהרה, מכיוון שאינו מופיע כלל במקרא, ומקורו בתלמוד המשופע במופעים של הביטוי "**חולו של מועד**" (**חול המועד**). מעניין שהמסכת העוסקת בעיקר בהלכות "**חול המועד**", קרויה בשל כך "מועד קטן". שם זה, כמו בא להבדיל בין רמות שונות של **קדושה** או **חולין** המיוחסות לימי החג. יש בחג ימים שהם בגדר "מועד גדול", היום הראשון של החג למשל, ויש ימים בחג הנחשבים מועד "קטן" יותר, ששת הימים הבאים אחריו.

ואם כבר פתחנו בניסיון לברר פשר הכינוי "**חול המועד**", אולי נכון לעורר גם את השאלה לגבי המושג הכללי '**חול**', שכמו מצוי ב"עימות" אל מול הקודש. זכינו ליום אחד קבוע, של קודש בכל שבוע, יום השבת, ולעומתו, קיבלנו את ששת ימי **החול**, ובכל מוצאי שבת אנו חותמים את ההבדלה בברכת "המבדיל בין **קדש לחול**". יש "**קדשים**" שאנו אסורים באכילתם, ולעומתם ה"**חולין**" (רבים של **חול**) שאנו מורשים לאכלם. מה זה **קדש**? למילה זו, על הטיותיה והמילים הרבות הנגזרות ממנה, יש מספר גדול מאוד של מופעים בתנ"ך ופירושים, ומאמרים רבים, המתייחסים למהותו של **הקדש**. אך מהו **החול**, ומדוע זכה לשם זה דווקא?

מחיפוש בחומש עולה, כי בכל התורה כולה, קיים מופע אחד בלבד המתייחס למילה זו, במשמעות הקשורה ל**קדש**. המילה מופיעה בפרשת **שמיני**, אך בכתיב חסר, בציווי של הקב"ה לאהרן, לאחר מותם של שני בניו, ו**להבדיל בין הקדש ובין החול** ובין **החול** ובין **הטמא** ובין **הטהור**: "אך הבעיה היא שמופע זה, הדומה מאוד בנוסחו, לנוסח המופיע בהבדלה, "המבדיל בין **קדש לחול**", אינו מתייחס כלל לציר הזמן, או לימות השנה. חז"ל מסבירים לנו שמדובר בהמשך האזהרה לכוהנים, שלא לחלל את עבודתם, אם זו תיעשה חלילה, כאשר הם שתויי יין.

אמנם, השם '**חול**' מופיע במקרא, אך הוא מתייחס רק לגרגרי חול, כמו שאנו מוצאים בהבטחתו של הקב"ה לאברהם אבינו, "אֲרָבָה אֶת זֶרְעֶךָ... וְנֶחְוָה אֶשְׁרֶךָ עַל שַׁפְּת הַיָּם". מהו אפוא המקור לשם שנתנו חז"ל לימות **החול** ול**חולין**? האם יש זיקה בין **החול**, החומרי והזול, ובין ימות **החול**, או שמא מקורו בפסוק "וּלְהַבְדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֹל" כדי להשיב, נעלה לשורשה של המילה המקראית '**חל**' ונגלה להפתעתנו שמקורה – **ח.ל.ל**. מה משמעותה של פעולת ה**חלול**? לחלל את **הקדש**, פירושו לעשות פעולה שיש בה משום ביזוי של **הקדש**, בכך שהיא נוגדת את ציווי התורה או שמדובר בפעולה מצד **הקדש**, הנעשית שלא כראוי. דוגמא לכך היא פעולתם של שני בני אהרן, שהקלו ראש במלאכת **הקדש**, ובאו לעשותה כשהם שתויי יין, ולכן נענשו ומתו. אך פעולת ה**חלול** אינה מצטמצמת רק לתחום הצר של עבודת **הקדש**, אלא גם לתחומים נוספים, כמו "וְלֹא תִשָּׁבְעוּ בְשֵׁמִי לְשָׁקֵר וְחִלְלַתְּ אֶת שֵׁם אֱלֹהֶיךָ", או "אַל תִּחַלֵּל אֶת בְּרִית לְהַזְנוֹתָהּ". גם לגבי השבת, אנו מוצאים בתורה אזהרה מיוחדת, שלא לחלל אותה, שלא לעבור על האיסורים המיוחדים בהם נצטוונו לגביה. החומרה של **חלול** שבת, ניכרת בטענתו הקשה של הקב"ה המובאת ביחזקאל, "...לִי טָמְאוּ אֶת מִקְדָּשִׁי בַיּוֹם הַהוּא וְאֶת שַׁבְּתוֹתַי חִלְלוּ". מהי מהותו של ה**חלול**?

ניקח כמה שורשים הקרובים לשורש **ח.ל.ל**, שורשים הפותחים באותיות '**חל**', המרכיבות את המילה '**חל**', ונסה להבין באמצעותם את מאפייני ה**חלול**. פעולת ה**חליבה** למשל, משורש **ח.ל.ב**, עניינה שאיבה והוצאה של חלב מעטיני הפרה. המילה **מחלה**, משורש **ח.ל.ה**, באה לציין ירידה והחסרה במצב בריאותו של החולה, שהמערכת החיסונית שלו איבדה זמנית ו/או חלקית את יכולתה להתמודד עם חיידק או נגיף מסוים. פעולת ה**חליצה** של פקק למשל, משרש **ח.ל.צ**, היא הוצאתו של הפקק החוצה, מפי הבקבוק (כדי שנוכל למזוג ממנו יין). גם ה**חליטה** של עלי התה ברותחין, משורש **ח.ל.ט**, באה להוציא את טעמם וצבעם של עלי התה, ולהעבירם אל תוך המים שאנו רוצים לשתות.

ובדומה, כאשר מדובר בדבר שמצויה בו **קדושה**, הרי כל פעולה שבאה לסלק את **הקדושה** שבו, או לפגוע בה ובכך לפסלו, מוגדרת כ**חלול**. אם ניקח לדוגמא חפץ של **קדושה**, כמו ספר תורה למשל, הרי שפגיעה בו עלולה לפסול אותו לקריאה, ולמרות שהוא עדיין בגדר חפץ של **קדושה**, הוא **מחולל** ולא ניתן עוד להשתמש בו למטרה שלשמה נכתב. על פי הדוגמאות שהבאנו, עניינו של ה**חלול** הוא שלילי לכאורה, ומנוגד והופכי ל**קדושה**. האם זהו צביונם של ימות **החול**, המהווים את רוב רובם של ימי חיינו?

בין פעולות ה**חלול** הנזכרות בתורה, יש פעולה מיוחדת, שהכלל שגיבשנו לעיל אינו חל עליה, **חלול** של כרם חדש. כאשר עם ישראל יוצא למלחמת רשות, עליו להתייחס לרשימה של "קריטריונים" הנזכרים בתורה, על פיהם יש לפטור את מי שעומד באחד מהם, מלצאת למלחמה. בין הקריטריונים עליהם מצווים השוטרים להכריז, "וְיָמֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר נָטַע כָּרְם וְלֹא חָלְלוּ לְךָ וְיָשָׁב לְבֵיתוֹ...". מכאן עולה בבירור, שמדובר בפעולה חיובית, כדי לאפשר לבעלים של הכרם להנות לראשונה מפירותיו, שהיו אסורים עליו עד כה (עורלה ונטע רבעי). לכן משחררים אותו, כדי שיזכה לעשותה. לפי אחד מהפירושים

אין המדובר פה ב**חלול** הקשור ל**קדושה**, אלא בחגיגה שמקיים הבעלים בשנה הרביעית, כאשר הוא כבר רשאי לאכול מפירותיו. שמחה זו באה לידי ביטוי בנגינה ב**חלילים**, ואף במחולות הנערכים באותם כרמים.

אך נראה שהפירוש האחר, המקובל יותר, הוא המקור אחריו אנו מחפשים. התורה אוסרת על אכילת פירות העץ בשלוש השנים הראשונות מאז נטעתו, והפירות של שנים אלה קרויים עורלה. "ובשנה הרביעית", כפי שמצווה אותנו התורה, "הֲיָהָה כָּל פְּרִי קִדְּשׁ הַלְּוִיִּים לְחִי". בשל קדושתם של הפירות, מותר לאוכלם רק בירושלים (מקום המקדש). על הבעלים להוליכם אפוא לירושלים, ולחגוג באכילתם. אך במקרה שהבעלים מתקשה לעמוד בכך, בשל המרחק הגדול למשל, התורה נותנת לו חלופה של "וַנִּתְּנָה בְּכַסְף", הוא יכול לפדות את הפירות בכסף, ובכך להתיר את אכילתם של הפירות בכל מקום. ה**קדושה** שהייתה שרויה בפירות, כמו עברה באמצעות פעולת הפדיון אל הכסף. וכאשר יזכה לעלות לירושלים, עליו לקנות שם, עם כסף הפדיון, דברי מאכל, שקדושת הכסף עוברת שוב אליהם, ולחגוג באכילתם כאילו היו פירות כרמו. לפי הפירוש השני, קרויה פעולת הפדיון "**חלול**". גם כאן "**נחלבת**" ה**קדושה** מהפירות הראשונים, אך אין בכך כל פגיעה ב**קדש**, כי היא מועברת כמות שהיא אל הכסף, שיש לשמור אותו מעתה בשל ה**קדושה** שקיבל. יוצא אפוא ששיחרורו של בעל הכרם, מאפשר לו להסיר את האיסור להנות מפירותיו בשל ה**קדושה** שבהם, אם באכילתם כפי שהם, בירושלים, או באכילת דברי המאכל שקנה בכסף, אליהם הועברה הקדושה (**ע"י חלול**).

ועדיין, מה לכל זה ולימות השבוע? לשם כך נעבור לפעולה אחרת, שיש בה מעין **חלול**. התורה מחייבת אותנו להפריש תרומות ומעשרות מהתבואה ומהפירות. לפני הפרשת התרומות והמעשרות, הפירות קרויים טבל ואסורים באכילה. נתייחס להפרשת התרומה הנחשבת **קדש**, ואכילתה מותרת לכהנים בלבד, בהיותם במצב של טהרה. קודם להפרשת התרומה, הפירות אסורים באכילה. וזאת על שום מה? כי יש בהם **קדושה** מיוחדת, שלא נועדה בעבורנו. והנה, כאשר אנו לוקחים את הכמות הנדרשת על פי ההלכה, ומפרישים אותה לכהן, הרי היא הופכת להיות **תְּרוּמָה**, אך שאר הפירות הופכים להיות "**חולין**" ומותרים באכילה לכל אחד. מה קרה פה בעצם? הקדושה שהייתה קודם לכן בכל אחד מהפירות, כמו נחלבה מהם, והועברה בריכוז אל אותם פירות שבחרנו להפרישם **תְּרוּמָה**. היה כאן מעין תהליך **חלול** של ה**קדש**, מכלל הפירות, אל פירות ה**תְּרוּמָה** שהרמנו, וכמו העלינו את רמת הקדושה שבהם.

על דרך זו, ניתן לומר שכל ימי הבריאה היו במקורם בגדר **קדש**. אך אילו הייתה בכל ימי השבוע אותה הקדושה של שבת, כי אז לא היינו יכולים לחיות בעולם הזה הגשמי, המחייב אותנו לאכול, לשתות ועוד, פעולות המחייבות עבודה, ו"שריפה" של זמן, כדי להשיג משאבים אלה. לכן הקב"ה כמו חילל את ששת ימי ה**חול**, החסיר מהם את הקדושה הייחודית הזו, וריכז אותה ביום השבת, בו נאסרה עלינו כל "מלאכת עבודה". ולכן ראויים ימים אלה להיקרא בשם "ימות ה**חול**", לפי **שחוללו**, על דרך החיוב, ו**קדושתם** הועברה ליום השבת.

האם ניתן לומר חלילה, שימות ה**חול** (רוב ימי חיינו) **חלולים** ומרוקנים מ**קדושה**? עלינו להבין כי את ה**קדושה** בפוטנציה, הקיימת בכל דבר, לא ניתן לסלק לגמרי. ההבדל בין ה**קדש** ובין ה**חול** הוא בכך שה**קדושה** שב**קדש** היא גלויה וניכרת, וקל יותר להביא אותה לידי ביטוי. ה**קדושה** הנשארת ב**חולין**, היא סמויה יותר ועלינו להפעיל יותר מאמץ ויוזמה כדי לגלות אותה. אותם פירות הטבל, ששרתה בהם מלכתחילה ה**קדושה** של התרומה (שהרי יכולתי להפריש כל אחד מהם לפי בחירתי), וחוללו ע"י הפרשת פירות התרומה, עדיין לא איבדו בכך את שורש ה**קדושה** הצפון בהם. בגלל קיומו של אותו שורש, המחובר אל האלוקות, עלי לברך עליהם לפני שאני אוכל אותם, ובכך אני כמו "**מחלל**" את אורות ה**קדש** שבהם, ומאפשר להם לעבור אלי ולהיספג בתוכי, בגופי ובנפשי. עובדה נוספת היא, שהאדם רשאי לשוב ולהקדיש אותם (ובכך לשוב ולאסור אותם לאכילה), ובכך הוא כמו מעורר ומגלה את ה**קדושה** הצפונה בהם.

אותו דבר נכון גם לגבי ימות החול. קיימים סוגים שונים של **קדושה** אותם ניתן לגלות דווקא בימות החול, ולא בשבת, כי רבות ממצוות העשה (אולי רובן) ניתן לקיים רק בימות החול, כמו: הנחת תפילין, נתינת צדקה וכל המצוות הקשורות בכספים, הפרשת תרומות ומעשרות וכל המצוות הקשורות בעבודת השדה, שחיטה וכל המצוות הקשורות באיסור והיתר, מצוות הכרוכות בעבודה דווקא (כמו יחסי עובד ומעביד), הטיפול בנפטר, ועוד ועוד. עשייתן של מצוות אלה, כמו מגלה מחדש את שורש ה**קדושה** הצפון בימות החול, מעוררת אותה ומחזירה את אותו הרגע למצב של **קדש**, בגלוי. ניתן לסכם ולומר שעניינו וקיומו של החול, בא כדי לגרום לנו, לשוב ולגלות אותו, לגלות את ה**קדש** שבחומר ובזמן, בעולם חומרי ו"**חילוני**" לכאורה, באמצעות הנשמה שבנו.

דבר חסידות

פעם נכנס יהודי ל"יחידות" (ללא נוכחות של אנשים אחרים) אצל אדמו"ר הרי"צ, וביקש "תיקון" לדברים מסויימים. בדברו, תיאר את מצבו הרוחני באופן מבהיל ממש. השיבו הרבי: הרי ידועה לך בוודאי חומרת איסור לשון-הרע. אסור לו לאדם לספר לשון-הרע, לא על חברו, ואף לא על עצמו.

(איגרות-קודש - הרבי מליובאוויטש)

שבת שלום ומבורך

נחג שמח

חן / חן / חן

אם ברצונך לקבל את הגיליון במסרון או במייל, פנה אל hhananv@gmail.com או לטלפון 052-569-9691